LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

U-jatkokirje; EU:n ja Ukrainan sekä EU:n ja Moldovan tasavallan väliset maanteiden tavaraliikennesopimukset ja niiden voimassaolon jatkaminen – UJ 123/2022 vp

Liikenneneuvos Veli-Matti Syrjänen

Sopimusten tausta ja tavoitteet

- Vuonna 2022 tehtyjen EU:n ja Ukrainan sekä EU:n ja Moldovan tasavallan välisten maanteiden tavaraliikennesopimusten tavoitteena on tilapäisesti helpottaa maanteiden tavaraliikennettä maiden välillä ja niiden kautta myöntämällä lisäoikeuksia väliseen kauttakulkuun ja kuljetukseen Venäjän aloittaman sodan aiheuttamien merkittävien häiriöiden seurauksena.
  - Euroopan komissio antoi 5.3.2024 ehdotuksen suosituksesta neuvoston päätökseksi komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut EU:n ja Ukrainan väliseen sopimukseen tehtävistä muutoksista ja voimassaolon jatkamiseksi vuoden 2025 loppuun.
  - Lisäksi Euroopan komissio antoi 5.3.2024 ehdotuksen neuvoston päätökseksi EU:n puolesta Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan välisen sopimuksen voimassaolon jatkamiseksi vuoden 2025 loppuun.
- Sopimukset ovat nykyisellään voimassa 30.6.2024 saakka.
- Edellä mainituista sopimuksista niiden ja voimassaolojen edellisestä jatkamisesta on eduskunnalle toimitettu E-kirje (E 59/2022 vp) sekä valtioneuvoston U-kirjelmä (U 123/2022 vp).

EU:n ja Ukrainan välisen sopimuksen haasteet

- Jäsenvaltioiden huolet ovat liittyneet ensisijaisesti osapuolten valvontaviranomaisten ongelmiin täytäntöönpanossa.
  - Esimerkiksi liikenneluvat on täysin digitalisoitu Ukrainassa eikä jäsenvaltioilla ole pääsyä Ukrainan tietokantoihin, joten tienvarsitarkastuksissa saattaa joskus olla vaikea varmistaa, että tarkastettu ukrainalainen kuorma-auto kuuluu liikenteenharjoittajalle, jolla on asianmukainen lupa suorittaa kansainvälisiä kuljetuksia.
  - Samoin saattaa olla vaikeaa erottaa toisistaan sopimuksen nojalla toteutetut kuljetukset ja muiden kansainvälisten tieliikennesopimusten, kuten CEMT-yleissopimuksen, nojalla toteutetut kuljetukset.
  - Tyhjänä ajettavien matkojen osalta se, että kuljettajalla olisi erityiset asiakirjat, joilla todistetaan, että tyhjänä ajettava matka suoritetaan sopimuksen nojalla tapahtuvan kauttakulun tai kahdenvälisen kuljetuksen yhteydessä, lisäisi oikeusvarmuutta maanteiden tavaraliikenteen harjoittajien kannalta ja helpottaisi tienvarsitarkastuksia.
- Edellä mainittujen syiden vuoksi nykyiseen sopimukseen olisi tarvetta tehdä rajallisia muutoksia sen täytäntöönpanon valvonnan helpottamiseksi ja sen täytäntöönpanon tehostamiseksi.

EU:n ja Ukrainan välisen sopimuksen muuttaminen

Sopimusta ehdotetaan muutettavaksi seuraavilta osin ehdotuksen liitteen mukaisesti:

- Asianmukaiset toimenpiteet sopimuksen soveltamisessa havaittujen vaikeuksien korjaamiseksi;
- Lauseke, jonka mukaan molemmat osapuolet voivat keskeyttää sopimuksen soveltamisen kokonaan tai osittain tai toteuttaa sen puitteissa muita suojatoimenpiteitä tietyllä maantieteellisellä alueella enintään kolmen kuukauden ajan, jos kyseisen maantieteellisen alueen maantieliikennemarkkinat häiriintyvät merkittävästi. Komissio ilmoittaa unionin puolesta kaikista tämän lausekkeen mukaisista toimenpiteistä sopimuksen toiselle osapuolelle. Sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen perustuu SEUT-sopimuksen 218 artiklan 9 kohdan mukaiseen neuvoston päätökseen ja komission omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä tekemään ehdotukseen;
- Lauseke, jolla laajennetaan sekakomitean toimivaltaa antamalla sille mahdollisuus päättää sopimuksen soveltamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä, jos on vankkaa ja selkeää näyttöä siitä, että sopimuksen tavoitteet eivät selvästikään enää täyty; ja
- Perustetaan erityinen tilapäinen työryhmä seuraamaan näiden toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja helpottamaan sopimuksen käytännön täytäntöönpanoa. Se noudattaa sekakomitean työjärjestyksen 9 artiklassa vahvistettuja sääntöjä sopimuksen seurannasta.
- Sopimuksen voimassaolon jatkaminen vähintään 31.12.2025 saakka;

Sopimusten vaikutukset

- Rajoitetuilla ja väliaikaisilla maanteiden tavaraliikennesopimuksilla ei arvioida olevan suoria taloudellisia vaikutuksia Suomeen ja muutkin vaikutukset Suomeen ovat vähäisiä.
- Sopimukset ovat helpottaneet EU:n vientiä Ukrainaan ja siten hyödyttäneet EU:ta.
- Kyseisillä sopimuksilla on havaittu olleen keskeinen rooli Ukrainan solidaarisuuskaistojen yhteydessä ja ne ovat siten tarjonneet ukrainalaisille viljelijöille elintärkeän yhteyden ja edistänyt maailmanlaajuista ruokaturvaa.
- Myös Moldovan tasavalta on EU:n kanssa tehdyn sopimuksen ansiosta voinut alkaa suunnata kauppaansa Euroopan unioniin, ja sopimus on siten edistänyt Moldovan talouden asteittaista yhdentymistä läntiseen talouteen.

Suomen kanta

- Suomi on tukenut EU-tason yhteisiä toimia, joita on tehty Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vuoksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että toimia jatketaan niin kauan kuin on tarpeen.
- Valtioneuvosto kannattaa EU:n ja Ukrainan välisen väliaikaisen maanteiden tavaraliikennesopimuksen muuttamista ja sopimuksen voimassaolon jatkamista ehdotetulla tavalla. Valtioneuvosto voi myös hyväksyä muutoksia ehdotettuihin sopimuksen muutostarpeisiin sekä voimassaolon kestoon. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että valvonnan edellytyksiä pyritään parantamaan ja sopimuksen täytäntöönpanoa tehostamaan.
- Valtioneuvosto kannattaa EU:n ja Moldovan välisen väliaikaisen maanteiden tavaraliikennesopimuksen voimassaolon jatkamista. Valtioneuvosto voi myös hyväksyä muutoksia ehdotettuun voimassaolon kestoon.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkossakin sopimusten voimassaoloa arvioidaan ja niiden kestoa jatketaan, mikäli tarpeen.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos

veli-matti.syrjanen@gov.fi